

Rapporten Natuurwetenschappelijk Onderzoek OE

RNO.OE.2012-001

6 FEBRUARI 2012

Identificatie van enkele houten voorwerpen uit het Romeinse castellum van Oudenburg (prov. West-Vlaanderen).

-
KOEN DEFORCE

Rapporten Natuurwetenschappelijk Onderzoek OE

2012

Koen Deforce

Contactgegevens:

Koen Deforce

e-mail: Koen.Deforce@rwo.vlaanderen.be

Onroerend Erfgoed

Koning Albert II-laan 19, bus 5

1210 Brussel

www.vioe.be

De uitgaven uit de reeks 'Rapporten Natuurwetenschappelijk Onderzoek OE' bevatten de ruwe data en eerste resultaten van natuurwetenschappelijk onderzoek dat werd uitgevoerd aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Ondertussen kan bijkomende informatie, die niet beschikbaar was bij de uitvoering van de natuurwetenschappelijke analyse, de resultaten en conclusies uit dit rapport hebben bijgestuurd of verfijnd. Wij raden de lezer dan ook aan om contact op te nemen met de auteur(s) om de meest recente bevindingen van het onderzoek na te vragen vooraleer naar dit rapport te verwijzen in eigen publicaties.

© Onroerend Erfgoed

Materiaal en methode

De onderzochte houten voorwerpen zijn afkomstig uit het Romeinse castellum van Oudenburg (prov. West-Vlaanderen). Van ieder voorwerp zijn met een scalpel coupes gesneden in transversale, radiale en tangential richting. Deze zijn bestudeerd met een microscoop met doorvallend licht bij vergrotingen van 50 tot 400 x. De identificatie van de houtsoort is gebaseerd op Schweingruber (1990).

FIGUUR 1: LOCATIE VAN DE SITE (51° 10' 59" N, 3° 00' 18" O (WGS 84)).

Resultaten

Uit de opvulling van een waterput met een dubbele bekisting¹ zijn 3 houten voorwerpen bestudeerd. De vulling van deze waterput kan na 379/380 AD gedateerd worden. Het eerste voorwerp is een houten schoenzool (inv.nr. OS 23985)(fig.2) die hoort bij een versierde leren schoen. Het materiaal waaruit de schoenzool is gemaakt kon worden geïdentificeerd als lindebast (*Tilia* sp.). Ook een tweede schoenzool (inv.nr. 23986), eveneens geassocieerd met een leren schoen, kon worden geïdentificeerd als lindebast (*Tilia* sp.) (fig. 3, 4 en 5).

FIGUUR 2: SCHOENZOOl UIT LINDEBAST (INV.NR. OS 23985) (© H. DENIS, OE).

¹ Zie Vanhoutte 2007; Vanhoutte *et al.* 2009.

FIGUUR. 3: SCHOENZOOAL UIT LINDEBAST (INV.NR. OS 23986) (© H. DENIS, OE).

FIGUUR 4: MICROSCOPISCH BEELD (TV.) VAN SCHOENZOOAL OS 23986 (© K. DEFORCE, OE)..

FIGUUR 5: MICROSCOPISCH BEELD (TV.) VAN SCHOENZOOAL OS 23986 (© K. DEFORCE, OE).

Het derde voorwerp uit de vulling van de waterput is de helft van een houten kom of schaal (inv. nr. OS 24910) (fig. 6) die als elzenhout (*Alnus* sp.) kon geïdentificeerd worden.

FIGUUR 6: HOUTEN KOM (INV. NR. OS 24910) (© H. DENIS, OE).

Uit de opvulling van een groot bassin² zijn 4 houten voorwerpen onderzocht. De opvulling van dit bassin kan gedateerd worden in de 2de helft van de 4de eeuw AD. Een eerste voorwerp betreft een fragment van een houten kom (inv.nr. 4998B-1) (fig.7). Hiervan kon de houtsoort echter niet meer bepaald worden wegens de reeds uitgevoerde conservatiebehandeling.

FIGUUR 7: FRAGMENT VAN EEN HOUTEN KOM (INV.NR. 4998B-1) (© H. DENIS, OE).

Een tweede voorwerp bestond uit 3 stukken van een ruwe houten kom (inv.nr. 4998B-2) (fig. 8). Deze konden worden geïdentificeerd als elzenhout (*Alnus* sp.).

Van een houten tap (inv. nr. 4998D) (fig. 9) en van een fragment van een houten kom (inv. nr. 44904)(fig. 10), eveneens afkomstig uit het grote bassin waarvan de vulling in de 2de helft van de 4de eeuw kan worden gedateerd, kon de houtsoort niet meer worden bepaald door de conservatiebehandeling.

De overige bestudeerde voorwerpen komen uit de opvulling van een grote afvalkuil en dateren uit de 4de fortperiode (ca 260-270 AD). Een fragment van de rand van een klein houten kommetje (inv.nr. 44900C) (fig. 11) kon niet meer worden geïdentificeerd wegens de conservatiebehandeling. Enkele losse stukken hout waarvan werd verondersteld dat ze afkomstig waren van dezelfde houten schaal (inv.nr. OS 44922) bleken echter uit verschillende houtsoorten te bestaan. De houten schaal zelf was niet beschikbaar voor houtidentificatie.

Het gebruik van lindebast voor het vervaardigen van schoenzolen in de Romeinse periode was in Vlaanderen nog niet vastgesteld maar dit is waarschijnlijk volledig

---

² Zie Vanhoutte 2007.

te wijten aan de schaarse vondsten. In Rusland ging het gebruik van schoenzolen uit lindebast door tot in de vorige eeuw (Gale & Cutler 2000). Alle identificeerbare houten kommen bleken te zijn gesneden uit elzenhout. Het hout van els is zacht en goed te bewerken en was vermoedelijk daarom populair voor houtsnijwerk (Gale & Cutler 2000).

FIGUUR 8: FRAGMENTEN VAN EEN HOUTEN KOM (INV.NR. 4998B-2) (© H. DENIS, OE).

FIGUUR 9: HOUTEN TAP (INV.NR. 4998D) (© H. DENIS, OE).

FIGUUR 10: FRAGMENT VAN EEN HOUTEN KOM (INV.NR. 44904) (© H. DENIS, OE).

FIGUUR 11: FRAGMENT VAN DE RAND VAN EEN HOUTEN KOM (INV.NR. 44900C) (© H. DENIS, OE).

Bibliografie

GALE, R., CUTLER, D., 2000. *Plants in Archaeology*. Westbury Publishing, Kew.

SCHWEINGRUBER F.H. 1990: *Microscopic Wood Anatomy, structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe*, Birmensdorf.

VANHOUTTE S. 2007: Het Romeinse *castellum* van Oudenburg (prov. West-Vlaanderen) herontdekt: de archeologische campagne van augustus 2001 tot april 2005 ter hoogte van de zuidwesthoek. Interim-rapport, *Relicta* 3, 199-236.

VANHOUTTE S. BASTIAENS J., DE CLERCQ W., DEFORCE K., ERVYNCK A., FRET M., HANECA K., LENTACKER A., STIEPERAERE H., VAN NEER W., COSYNS P., DEGRYSE P., DHAENZE W. DIJKMAN W., LYNE M., ROGERS P., VAN DRIEL-MURRAY C., VAN HEESCH J. & WILD J.P. 2009: De dubbele waterput uit het laat-Romeinse castellum van Oudenburg (prov. West-Vlaanderen): tafonomie, chronologie en interpretatie, *Relicta* 5, 9-142.